

GÖTEBORGS UNIVERSITET
INST FÖR SOCIOLOGI OCH ARBETSVETENSKAP

Kvinnors roller i organiserad brottslighet

En explorativ studie om hur kvinnor medverkar i den organiserade brottsligheten i Sverige

Examensarbete för kandidat i sociologi 15 hp

Författare: Elin Keblanz

Handledare: Sara Uhnöo

Mars, 2016

Abstract

Titel: Kvinnors roller i organiserad brottslighet – En explorativ studie om hur kvinnor medverkar i den organiserade brottsligheten i Sverige

Författare: Elin Keblanz

Handledare: Sara Uhnöo

Examinator: Micael Björk

Typ av arbete: Examensarbete för kandidat i sociologi 15 hp

Tidpunkt: Vårtermin 2016

Antal tecken inkl. blanksteg: 59966

Syfte och frågeställningar: Genom att fylla en forskningslucka gällande kvinnors deltagande i organiserad brottslighet syftar studien till att förstå hur kvinnor är delaktiga i organiserad brottslighet och vilka roller de har. Den frågeställning som driver studien är: Vilka roller har kvinnor inom organiserad brottslighet i Sverige?

Metod och material: Explorativ, kvalitativ intervjustudie som kompletteras med dokumentstudier

Huvudresultat: Studien resulterar i en teoretisk modell som kan användas för att förstå kvinnors roller i organiserad brottslighet. I modellen kategoriseras kvinnors roller inom organiserad brottslighet i tre kategorier; relationella roller, moraliska roller och praktiska roller. En relationell roll är en förutsättning för en koppling till den organiserade brottsligheten, den relationella rollen kombineras med en moralisk roll och/eller en praktisk roll. De moraliska rollerna innefattar roller där en kvinna påverkar den moraliska kulturen hos en individ eller en grupp, gynnande för kriminaliteten eller missgynnande för kriminaliteten. De praktiska rollerna delas in i åtta kategorier; ledare, logistiker, kurirer, förvarare, försäljare, skyddare, kommunikatörer och administratörer. Dessa kategorier kan vidare analyseras utifrån dimensionerna aktiv/passiv och medveten/omedveten. Genom en förståelse för var i dimensionen en idealtypisk roll kan placeras går det avgöra om en roll tillhör det kriminella nätverkets kärna, om rollen kan räknas till andra aktiva eller om den kan placeras i periferin av det kriminella nätverket. Tidigare forskning i andra länder och på närliggande områden kan kombineras för att öka förståelsen för kvinnors roller i den organiserade brottsligheten, men ingen tidigare teori kan ensamt förklara kvinnors roller i organiserad brottslighet utifrån studiens breda material.

Nyckelord: Kvinnor, organiserad brottslighet, kriminella roller, medbrottslighet, feministisk kriminologi

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	5
1.1 Syfte.....	6
1.2 Frågeställning.....	6
1.3 Definition av centrala begrepp.....	6
1.3.1 Organiserad brottslighet.....	6
1.3.2 Roller.....	7
2 Tidigare forskning och teori.....	7
2.1 Internationellt.....	8
2.2 Roller i tidigare forskning.....	9
2.3 Gäng.....	10
2.4 Nätverksanalyser.....	11
2.5 Medbrottslighet.....	11
3 Metod och material.....	13
3.1 Design.....	13
3.2 Datainsamling.....	13
3.3 Avgränsningar.....	14
3.4 Urval.....	14
3.4.1 Intervjuer.....	15
3.4.2 Domar.....	15
3.4.3 Rapporter.....	16
3.5 Analysmetod.....	16
3.6 Etiska överväganden.....	17
3.7 Säkerhet.....	17
3.8 Metodologiska konsekvenser.....	17
3.9 Materialet.....	18
3.9.1 Intervjuer.....	18
3.9.2 Domar.....	18
3.9.3 Rapporter.....	18
4 Resultat och analys.....	18
4.1 Relationella roller.....	19
4.1.2 Tankar om könsroller.....	20
4.2 Moraliska roller.....	21
4.2.1 Räddande änglar.....	22
4.2.2 Upprätthållare av gatans lag.....	22

4.3 Praktiska roller	23
4.3.1 Ledare	24
4.3.2 Logistiker	25
4.3.3 Kurirer	25
4.3.4 Förvarare	26
4.3.5 Försäljare	27
4.3.6 Skyddare	28
4.3.7 Kommunikatörer	29
4.3.8 Administratörer	30
4.3.9 Sammanfattning praktiska roller	31
5 Sammanfattande diskussion och slutsats.....	31
6 Referenser.....	34
6.1 Internetkällor	36
6.2 Rapporter	36
7 Bilagor.....	37
7.1 Bilaga 1. Figur av övergripande roller i organiserad brottslighet.....	37
7.2 Bilaga 2. Intervjuguide – Experter	38
7.3 Bilaga 3. Intervjuguide – Killar.....	40
7.4 Bilaga 4. Intervjuguide – Tjej.....	42
7.5 Bilaga 5. Tabell över antal träffar i granskade rapporter	44
7.6 Bilaga 6. Förteckning av intervjupersoner.....	45
7.7 Bilaga 7. Förteckning av domar	46
7.8 Bilaga 8. Förteckning av rapporter	47
7.9 Bilaga 9. Modell – dimensioner	48
7.10 Bilaga 10. Mönster för praktiska roller i förhållande till dimensioner	49
7.11 Bilaga 11. Placering av positioner i de övergripande rollerna.....	50
7.12 Bilaga 12. Populärvetenskaplig framställning	51

1 Inledning

Skottlossningar, våld och annan brottslighet kopplad till kriminella nätverk är ett problem, vikten av att studera dessa organisationer och nätverk behöver knappast motiveras utförligt. Den organiserade brottsligheten påverkar samhället negativt på en mängd olika plan, exempelvis; demokratiskt beslutsfattande, allmänhetens fysiska säkerhet och den fria företagsamheten (Nationella underrättelsecentret, 2015). Mycket forskning har intresserat sig för att undersöka fenomenet organiserad brottslighet på olika sätt (se exempelvis Kleermans & van de Bunt, 1999, Rostami, 2013, Sarnecki, 1990), men i Sverige fattas en stor pusselbit, nämligen 50% av befolkningen – kvinnorna.

De holländska forskarna Kleermans och Van de Bunt (1999) uttrycker problemet såhär:

”The role of women in organized crime is [...] a 'blind spot' in criminological research”

Sedan 1999 har fältet utvecklats, men forskningsluckan är fortfarande stor gällande kvinnors deltagande i den organiserade brottsligheten. Att kvinnor exkluderas från forskning är inget nytt, inom den kriminologiska forskningen har denna brist genererat en forskningsinriktning, feministisk kriminologi, som kan användas som ett filter inom kriminologisk forskning. Den feministiska forskningsinriktningen har utvecklats med feminismen i stort och inbegriper många nyanser av feministiskt tänkande såsom liberalfeminism, socialistisk feminism och intersektionell feminism. Något som de feministiska kriminologerna är överens om, oavsett inriktning, är att det är orimligt att förutsätta att kriminologiska teorier baserade på mäns kriminella erfarenheter kan förklara kvinnors kriminella handlingar (Renzetti, 2013).

Ofta kopplas kvinnors roll i den organiserade brottsligheten till ett offerskap (Block, 1977, Ekström et al., 2005, Polisen, 2015, Skinnari, Vesterhav & Korsell, 2007), en utsatthet som självfallet är viktig att belysa. Dock finns en risk vid för stort fokus på offerskapet att kvinnor som, eventuellt också, har andra (kriminella) roller i ett kriminellt nätverk behandlas utifrån ett offerskap av rättsväsendet (Uhnoo, 2014). En sådan utveckling kan vara hämmande för förståelsen av kvinnors brottslighet.

Polisen har nyligen intresserat sig för just kvinnors medverkan i organiserad brottslighet i en förstudie som ska färdigställas under 2016 (S. Alhbin, fd chef för länskriminalpolisen, personlig kommunikation, 071215). Att Polisen undersöker kvinnor och organiserad brottslighet kan ses som ett kvitto på detta forskningsfältets samtida relevans.

1.1 Syfte

Syftet med denna studie är att fylla en forskningslucka om förståelse för hur kvinnor deltar i organiserad brottslighet och vilka roller de har i dessa sammanhang.

Studien syftar inte till att svara på frågor om varför kvinnor deltar i organiserad brottslighet, inte heller finns någon ambition att presentera brottspreventiva åtgärder eller kartlägga i vilken utsträckning kvinnor deltar i organiserad brottslighet. Det är rollerna som är intressanta, inte individerna som intar dessa roller. Då studien syftar till att undersöka kvinnors kriminalitet ligger inget fokus på kvinnors roll som offer inom den organiserade brottsligheten.

1.2 Frågeställning

Vilka roller har kvinnor inom organiserad brottslighet i Sverige?

1.3 Definition av centrala begrepp

1.3.1 Organiserad brottslighet

I denna studie definieras organiserad brottslighet utifrån den definition som Polisen använder i sitt arbete mot organiserad brottslighet. Definitionen baseras på fyra punkter:

- De kriminella handlingarna utförs genom ett samarbete mellan fler än två personer
- Samarbetet/brottsligheten pågår över tid, länge eller obegränsat
- Det finns misstankar om allvarliga kriminella handlingar i samarbetet
- Genom de kriminella handlingarna strävar förövarna efter vinning och/eller makt

Polisens definition av organiserad brottslighet är baserad på EU:s kriterier för organiserad brottslighet (Polisen, 2016).

Genom denna breda definition inkluderas flera olika typer av brottsliga nätverk som kan ha fokus på olika sorters kriminalitet. Exempelvis kan förortsnätverk och så kallade brödraskapsgrupperingar, som ofta kallas mc-gäng i folkmun, räknas till organiserad brottslighet. Genom att studera ett brett material har denna studie förutsättningar för att kunna lyfta fram en stor variation av roller som kvinnor har inom den organiserade brottsligheten.

1.3.2 Roller

Med roller menas all typ av medverkan och anknytning till organiserad brottslighet. Begreppet roller kan i denna studie anses vara ett sensiterande begrepp, det vill säga begreppet används som stöd vid orientering genom materialet (Lindgren, 2008). Genom de teoretiska utgångspunkterna som presenteras i nästa avsnitt utmejslas teoretiska roller som sedan används för att analysera det empiriska materialet. Dock ska de teoretiska utgångspunkterna inte ses som begränsande, då det empiriska materialet analyseras med öppenhet för roller som går utanför redan fastställda teoretiska roller. Genom att inkludera fler möjliggörs att roller som inte tidigare diskuterats lyfts fram genom en induktiv relation till empirin. Det kan röra sig om kvinnor som är aktiva i kärnan av en kriminell organisation eller en kvinna som har ett barn som är aktivt i en kriminell gruppering. Min mening är att alla roller, direkt kriminella eller ej, däremellan fyller ett syfte som kan vara gynnande eller missgynnande för den organiserade brottsligheten och därför relevant att studera. Övergripande kan roller ses tillhöra kärnan av det kriminella nätverket, tillhöra en grupp av andra kriminellt aktiva kopplade till nätverket eller vara perifera¹.

2 Tidigare forskning och teori

Att studera kvinnor i organiserad brottslighet i Sverige är nytt, det finns ingen tidigare forskning på området i Sverige. För att underlätta förståelsen och ge möjlighet till en ingång på detta outforskade fält kommer tidigare forskning och teori presenteras sammanvävt i detta avsnitt. Det är med utgångspunkt i den tidigare forskningen på närliggande områden

---

¹ Se figur bilaga 1

kombinerat med forskning om kvinnors roller i organiserad brottslighet från andra länder som denna studie bygger sin bas för förståelse av det insamlade materialet. Eftersom kunskapsbasen kring kvinnors roller i organiserad brottslighet är begränsad finns ingen tydlig väg att gå när det gäller att ta stöd i redan utvecklade teorier. För att på bästa sätt kunna få en fördjupad förståelse av kvinnors roller i organiserad brottslighet har jag därför valt att utgå från närliggande fält, framförallt medbrottslighet och nätverksanalyser av brottsliga nätverk. Genom att söka förklaringar och verktyg för förståelse i dessa fält finns en chans att bygga en teoretisk grund för vidare studier på området.

Den tidigare forskningen som presenteras har valts med relevans i forskningsfokus. Genom att tidigare forskning har lästs fortlöpande under studiens gång och slutligen valts ut på basis av relevans för just denna studie och dess fokusområde kan intressanta delar av tidigare forskning lyftas fram. Detta baklängesarbete ger också utrymme till en relation mellan den tidigare forskningen och denna specifika studie (Wästerfors, 2008).

2.1 Internationellt

Internationellt finns forskning som studerat kvinnors roller i organiserad brottslighet. Denna forskning har olika fokus, exempelvis kvinnors roller inom maffian (Allum, 2003, Di Maria & Lo Verso, 2003), kvinnors roller inom gränsöverskridande organiserad brottslighet (Siegel, 2014), kvinnor och tjejer i gatugång (Peterson, 2012) och studier som fokuserar på kvinnornas relationer till män i organiserad brottslighet (Kleemans & van de Bunt, 1999, van San, 2011). Dessa olika typer av organiserad brottslighet kan genom de faktiska brottsliga handlingar som utförs av gruppen tillsammans med kulturella aspekter av organisationens uppbyggnad påverka kvinnornas tillträde till vissa roller (Fiandaca, 2003). Just därför har jag valt att inkludera studier av olika typer av kriminella nätverk från olika länder. Eftersom vi inte vet något om kvinnors roller i organiserad brottslighet i Sverige idag kan det inte uteslutas att kvinnors roller i den organiserade brottsligheten i Sverige liknar hur kvinnor medverkar i en specifik typ av kriminellt nätverk i ett specifikt land.

Länge har en generell uppfattning i forskarvärlden varit att kvinnor först på senare år haft en roll inom den organiserade brottsligheten. Enligt Siegel (2014) kan denna ståndpunkt endast bottna i att den som forskat inte kollat i de historiska arkiven, många kvinnor har haft

inflytelserika roller inom den organiserade brottsligheten genom tiderna och världen över. Kvinnor har inte bara nått höga positioner inom den transnationella organiserade brottsligheten utan även i den lokala kontexten. På ett lokalt plan har kvinnor i större utsträckning haft större inflytande och högt uppsatta positioner under lång tid i historien, detta kan bero på att rättsväsendet har fokuserat på att bekämpa den manliga brottsligheten (Siegel, 2014).

2.2 Roller i tidigare forskning

Historiskt beskrivs kvinnor som passiva, det har kartlagts att de kan ha icke-våldsamma roller som grossist, budbärare, ofta roller som varit stöttande men inte straffbara (Fiandaca, 2003). Senare studier visar på att kvinnor ofta har en roll där deras uppgift är att skydda den kriminella verksamheten på olika sätt, exempelvis genom att förvara illegala varor, stå som firmatecknare för pengatvättande verksamhet, transportera varor eller personer eller sköta legala skenbolag som möjliggör olika typer av illegal verksamhet eller underlättar kontakt med myndigheter av olika slag. En annan roll som kvinnor beskrivs ha är rollen som kommunikatör där kvinnorna sköter olika typer av kommunikativa uppgifter åt den kriminella verksamheten. Det kan röra sig om att utöka och upprätthålla kontakter, fungera som budbärare, medlare eller tolk, kurirer eller resesällskap (Kleermans & Van de Bunt, 1999). Det finns också åtskilliga exempel i forskningen på kvinnliga ledare inom organiserad brottslighet (Fiandaca, 2003, Kleermans & Van de Bunt, 1999, Siegel, 2014). I maffiaorganisationer som är knutna till en viss familj uppges kvinnor ha en mer aktiv roll (Cayli, 2014, Fiandaca, 2003).

Det finns exempel från forskning om kvinnor i maffian där kvinnors roller kartlagts och kategoriserats, i Caylis studie från 2014 delas rollerna in i tre kluster; aktiv/passiv konservativ radikal, avhoppare/rebeller och kvinnor som är emot maffian med som inte har medel att påverka. Skillnaden mellan en aktiv och en passiv konservativ radikal roll är att den aktiva har en aktiv roll i den operativa verksamheten och den passiva endast delar maffians värderingar och sprider dem vidare till nästa generation. En avhoppare/rebell är en roll där en kvinna haft en positiv inställning till kriminaliteten men sedan ändrat inställning och tagit ställning mot maffian genom exempelvis att vittna mot maffiafamiljen. Den tredje och sista kategorin, kvinnor som är emot maffian med som inte har medel att göra något, är mer eller mindre offer

för våldet och den destruktiva miljön antingen genom fysiskt våld eller hot eller genom sjukdom eller annat hinder (Cayli, 2014).

2.3 Gäng

I USA finns försök till att förstå och förklara kvinnors roller i gängbrottslighet, genom frågeformulär som besvarats av barn och unga i mellan- och högsta dieålder. Slutsatser har kunnat dras gällande gängbrottslighetens utbredning, varaktighet för individen, könsfördelning samt anledningar till varför unga går med i gäng och varför de går ur. Närmare hälften av de unga som uppger att de är medlemmar i ett gäng är tjejer och att tjejerna i stor utsträckning deltar i gatugängen av relationella skäl (Peterson, 2012).

Liljeholm Hansson (2014) har gjort en studie om genus, makt och moral baserat på berättelser från och om ungdomsgäng i förorten. Resultaten visar på en frånvaro av tjejer på torgen. Det presenteras flera olika förklaringar till detta, en av de tydligaste förklaringarna är att ungdomsgrupper är ofta enkönade. Det beskrivs att tjejer är på andra ställen på sin fritid, de ses hemma, går på bio eller fika. Som en röd tråd i analysen går ett konservativt synsätt på manligt och kvinnligt hos både killar och tjejer i förortsmiljön. Detta exemplifieras med att tjejerna inte vill få otrevliga kommentarer på torget, att tjejer ska vara fina och ”rena”. Det beskrivs också roller för de tjejer som faktiskt finns i miljön, tjejer som får rollen flickvän till den unga gangstern, tjejer som intar eller tillskrivs en räddande roll som ska ta killen ur den destruktiva livsstilen och tjejer som själva begår brott (Liljeholm Hansson, 2014). Att flickvänner hamnar i en roll där de ska rädda en kille från den kriminella livsstilen är en vanligt förekommande roll både nationellt och internationellt (se exempelvis Aneröd, 2000).

I Liljeholm Hanssons studie framgår också att tjejer kan lockas av den kriminella livsstilen som förknippas med dyra smycken och fina bilar. En tjej beskriver sina erfarenheter av en sådan livsstil, hur den vid en graviditet inte längre var lika attraktiv och svårigheterna med att lämna killen och livsstilen. Det finns tjejer som gör motstånd mot den traditionella könsordningen och inte låter sig behandlas som en trofé. Ett exempel på det är en tjej som berättar om att en kille ville bjuda henne på pizza, men hon ville inte låta sig bli köpt, så hon gick bara dit och tog pengarna för att sedan gå hem. Att göra på detta sätt beskrivs som ett sätt att återta makt. (Liljeholm Hansson, 2014). Att den kriminella livsstilen kan vara lockande för

kvinnor framgår också i internationell forskning (van San, 2011). Andra roller som lyfts fram av Liljeholm Hansson (2014) är en presidentfru, fru till en man som är ledare i en MC-relaterad gruppering, tjejer som hejarklack och statussymbol.

Bland historierna om och av tjejer som själva varit aktivt kriminella presenteras en problematisk inställning till det egna handlandet, det beskrivs hur killar varit förebilder och hur detta inneburit en svårighet att se på sig själv som feminin efter att brotten uppdragats (Liljeholm Hansson, 2014).

I en studie av polisära insatser riktade mot gängkriminalitet i Göteborg synliggör Björk (2006) en separat rättsapparat i stadens förorter som har en egen uppsättning kulturella och moraliska koder. Stora delar av samhällen präglade av gängproblematik verkar vara påverkade av dessa normer, oavsett som enskilda individer själva är aktivt kriminella eller ej. I boken beskrivs bland annat hur en mamma uppmanar sina döttrar att inte prata med polisen om ett brott som nyss begåtts.

2.4 Nätverksanalyser

I Sarneckis (1990) analys av ungdomsnätverk i Borlänge, som har ett avvikande beteende, konstateras att inga tjejer haft centrala roller i nätverken. Andelen tjejer som ingått i nätverken var också liten, och de roller dessa tjejer haft beskrivs som marginella. En slutsats som dras kring tjejernas medverkan är att de ingått i de kriminella nätverken under den tid de haft en kärleksrelation med någon av killarna i nätverket, när relationen tagit slut har tjejerna lämnat nätverket. Att kärleksrelationer kan påverka en individs kriminella bana lyfts också fram i Sampson och Laubs klassiska studie om relationen mellan familjeband och kriminalitet från 1998. Från tidigare forskning vet vi att en heterosexuell parrelation ofta är förutsättning en till att en kvinna är medbrottsling till en man (Alarid Fiftal et al., 1996, Jones, 2008).

2.5 Medbrottslighet

Eftersom organiserad brottslighet per definition inkluderar medbrottslighet är det kriminologiska forskningsfältet som berör medbrottslighet en logisk utgångspunkt för teoretisk förståelse i denna studie. I en studie av Sara Uhnöo (2014) kring hur rätten ser på

kvinnor som medbrottslingar i mordbrandsdomar har fyra olika diskurser om den kvinnliga medbrottslingen utformats:

- *den jämbördiga medbrottslingen*
- *den manipulerande kvinnan*
- *den intvingade kvinnan*
- *den passiva kvinnan*

När rätten ser kvinnan som en jämbördig medbrottsling tolkas det som att både kvinnan och mannen har tagit initiativ till brottet och att de gjort det under samförstånd. Det innebär också att maktförhållandet mellan individerna är jämställt. I ett fall där diskursen om den manipulerande kvinnan förekommer anses kvinnan ha tagit initiativ till brottet och att hon påverkat mannen (eller männen) att genomföra brottet, här anses kvinnan alltså ha mer makt. Om istället rätten använt diskursen om den intvingade kvinnan är maktförhållandet omvänt, mannen är i överläge och har varit initiativtagare till brotten. Han har sedan tvingat kvinnan att delta i kriminaliteten. När det kommer till situationer där rätten sett kvinnans roll som den passiva kvinnan är förhållandena liknande, dock utan tvång. Mannen har tagit initiativ och har i viss utsträckning mer makt och kvinnan spelar en passiv roll.

Vidare på temat medbrottslighet har Weerman (2003) kartlagt olika sociala och praktiska kapital som kan vara motivationsfaktor för en kriminell relation. Med utgångspunkt i att ett socialt eller praktiskt kapital används som bytesvara för att upprätta eller upprätthålla en kriminell relation har han utformat sex kategorier av kapital; tjänster, byte/vinst, betalning, uppskattning, acceptans och information. Vid en kriminell relation byter alltså parterna dessa kapital med varandra, den ena parten kan bidra till relationen med en tjänst och den andra svarar med betalning exempelvis (Weerman, 2003).

3 Metod och material

3.1 Design

Studien är av kvalitativ karaktär och har en explorativ ansats, detta eftersom fältet är outforskat och informationen är svårtillgänglig. En kombination av två metoder för datainsamling används; intervjuer och dokumentstudier. Genom denna kombination av metoder ökar möjligheten för en mer heltäckande förståelse av fältet, materialets bredd och omfattning ger en grundlig inblick i ett outforskat fält. Kombinationen ökar också studiens tillförlitlighet och resultatens bärkraft (Abrams, 2010). Den explorativa ansatsen ger möjlighet att synliggöra helt ny information om kvinnor i Sverige och deras kopplingar till organiserad kriminalitet och att skapa en bas för teoribildning på området (Ejvegård, 2009). Studien har inslag av det klassiska kvalitativa arbetssättet grounded theory. Genom den induktiva ansatsen, fortlöpande arbete med kodning och memos och målsättningen att nå teoretisk mättnad kan studien sägas vara inspirerad av grounded theory (Lindgren, 2008).

3.2 Datainsamling

Sammanlagt har nio intervjuer genomförts med totalt tretton personer. Intervjuerna har genomförts mellan 23/11-15 och 8/1-16, och har skett över telefon och vid fysiska möten. Intervjuerna är mellan 29 minuter och 180 minuter. Intervjuerna har varit semi-strukturerade och intervjuguider har använts som stöd, se bilaga 2, 3 och 4. Sex intervjuer är av informantkaraktär där experter på området har intervjuats. Tre intervjuer är av respondentkaraktär där personer med personliga erfarenheter från organiserad brottslighet har intervjuats. En av dessa intervjuer var en gruppintervju där fem respondenter deltog. En av de resterande två respondentintervjuerna ströks senare ur materialet då personens erfarenheter inte överensstämmer med studiens syfte och frågeställningar. Alla intervjuer utom två har spelats in med samtycke från intervjupersonen. I de fall intervjuerna inte har spelats in har intervjupersonen motsatt sig inspelning med hänvisning till ämnets känsliga karaktär. Det inspelade materialet har transkriberats i urval genom induktivt lyssnande på materialet. I de fall en inspelning inte finns har utförliga minnesanteckningar gjorts under intervjun.

Dokumentstudier har kompletterat intervjumaterialet. Tre domar där kvinnor haft en roll i organiserad brottslighet har studerats för att urskilja vilka roller dessa kvinnor haft i de aktuella fallen. Totalt har 20 domar och lika många målförteckningar på enskilda personer genomlästs för att finna domar med inslag av organiserad brottslighet och kvinnor.

Vidare har det empiriska materialet kompletterats ytterligare med hjälp av rapporter gällande organiserad brottslighet i Sverige, sex rapporter har studerats. I rapporterna har information om läget i Sverige gällande organiserad brottslighet inhämtats samtidigt som de har granskats för information om just kvinnor. För att finna specifik kunskap gällande kvinnor i rapporterna har rapporterna söks på elektronisk väg med sökorden: kvinna, kvinnor, tjej, flicka, flickor, fru, flickvän, mamma, syster och dotter. Se sökträffar i bilaga 5.

3.3 Avgränsningar

Av praktiska skäl är studien geografiskt avgränsad till att studera kvinnors roller i organiserad brottslighet i Göteborg när det gäller materialet i respondentintervjuerna. Även i informantintervjuerna är det främst erfarenheter från Göteborg som diskuteras, av samma anledning. Respondenterna har också likande erfarenheter av organiserad brottslighet, de har alla kopplingar till kriminella nätverk rotade i Göteborgs förorter. Rapporterna som studeras ger en bild av läget i Sverige i stort, förutom i någon där storstäderna presenteras separat, vilket alltså skiljer sig från materialet i intervjuerna.

Dessa avgränsningar påverkar studiens generaliseringsanspråk. Det är delvis denna brist som motiverat användningen av både rapporter och domar, genom det stora och breda materialet kan kvinnors roller inom olika typer av organiserad brottslighet ändå diskuteras.

3.4 Urval

Det ursprungliga målet i studien var att intervjua ett antal kvinnor som har kopplingar till organiserad brottslighet på ett eller annat sätt. Detta visade sig snart vara orimligt då det har varit väldigt svårt att få tag på dessa kvinnor. Intervjuerna har istället i stor utsträckning blivit intervjuer med experter på olika myndigheter och personer med annan expertkunskap kring organiserad brottslighet i Sverige. Bland respondenterna finns fem män som intervjuas som en

slags erfarenhetsexperter då de är män som är aktiva inom organiserad brottslighet. Endast en kvinna med erfarenheter av organiserad brottslighet ingår i materialet, varför jag valt att komplettera materialet med dokumentstudier, i detta fall domar och rapporter. Hur urvalet gått till för respektive del av materialet beskrivs nedan.

3.4.1 Intervjuer

För expertintervjuerna användes ett strategiskt urval (Esaiasson et al., 2012), utgångspunkt har varit tips från handledare och media. Därefter kompletterades urvalet genom ett snöbollsurval utifrån tips från intervjuade experter. För respondentintervjuerna användes ett snöbollsurval. För ”hard to reach groups” är det en vanlig urvalsmetod då intervjuaren ofta behöver en ”gatekeeper” för att få tillgång till dessa personer (Atkinson & Flint, 2001). Genom en kontakt kunde jag få hjälp att hitta intervjupersoner, hen blev min ”gatekeeper”.

3.4.2 Domar

För att hitta relevanta domar användes också ett snöbollsurval. Detta eftersom organiserad brottslighet inte är en brottsrubricering och därför inte kan sökas fram i diverse databaser. För att hitta relevanta domar att studera och analysera inleddes jakten på domar med inläsning av mängder av material på hemsidan Flashback forum². Genom sökningar på kända händelser, kopplade till organiserad brottslighet, på hemsidan kunde intressanta namn hittas. Genom att få fram namn på personer som är inblandade, enligt rykten på Flashback forum, i organiserad brottslighet kunde jag sedan begära ut målförteckning på dessa personer hos tingsrätten. Genom dessa målförteckningar är det också möjligt att se om de namn som funnits är kriminellt belastade personer. I målförteckningarna framgår målnummer för domar där personen dömts, genom att begära ut dessa domar, de som verkar relevanta, av tingsrätten möjliggjordes genomläsning och bedömning av domens relevans i förhållande till organiserad brottslighet. I domarna framgår om kvinnor varit inblandade målet, hur många som varit tilltalade och om det finns koppling till annat mål. I de fall där det fanns frågetecken om en kvinnas inblandning som vittne eller tilltalad begärdes förundersökningen till målet ut av tingsrätten. I förundersökningen framgår om någon kvinna varit inblandad på annat sätt, såsom som vittne i ett tidigt skede, tidigare misstänkt, intressant person eller liknande.

---

² Ett diskussionsforum på internet där användare diskuterar olika ämnen, bland annat aktuella händelser. Forumet hittas på länken: <https://www.flashback.org/>

De tre domarna valdes ut på basis av relevans, alla tre domar rör grova brott med flera tilltalade där det finns indikatorer på att de inblandade uppfyller kriterierna för organiserad brottslighet enligt ovan. Ett mest olika urval kompletterar relevansen (Esaiasson et al., 2012), genom att inkludera domar där kvinnor har olika roller i relation till män i det kriminella nätverket och olika relation till den åtalade händelsen är sannolikheten större att fler roller kan utmejslas i analysen.

3.4.3 Rapporter

Rapporterna har hittats på respektive myndighets hemsida eller blivit skickad till mig från myndigheten efter misslyckade försök att hitta relevanta rapporter på deras hemsida.

3.5 Analysmetod

Empirin har analyserats genom induktivt förhållningssätt till materialet. Genom att ett induktivt lyssnande på intervjuer och analys efter stödord grundade i intervjumaterialet, rapporter och domar har empirin fått ta plats i analysen. Eftersom relevanta teorier har studerats före datainsamlingen och fortlöpande under insamlingen kan ansatsen anses vara både induktivt och deduktivt, vilket kan kallas abduktion (Peirce, 1990). Genom denna ansats till det insamlade materialet kan mönster och roller som tidigare beskrivits inkluderas i analysen, vilket ger möjlighet till kreativ teoriutveckling. Det faktum att teorier och tidigare forskning har funnits med som stöd från början studien möjliggör en strukturerad datainsamling, exempelvis har intervjuguiderna utformats med stöd i teoretiska utgångspunkter (Wästerfors, 2008). Genom ett konstruktivistiskt förhållningssätt till det insamlade materialet undviks ett behov av att jämföra sanningsgraden i de olika materialkällorna. Då empirin kommer från olika källor, finns olika utgångspunkter hos avsändarna när händelserna rörande kvinnor beskrevs. Då studien bygger på en övervägande del andrahands källor, dvs inte kvinnor som faktiskt är aktiva inom organiserad brottslighet, som inte haft som syfte eller primära utgångspunkt att studera just kvinnors roller ses allt som beskrivs i det insamlade materialet som konstruerade berättelser.

3.6 Etiska överväganden

Denna studie undersöker ett mycket känsligt ämne varför etiska överväganden varit en stor del av arbetet. Extra viktigt har det varit att tänka på etiska konsekvenser vid intervjuerna med respondenterna eftersom tanken är att de ska berätta så fritt som möjligt om svåra delar av sitt liv och om personer som står dem nära. I vissa fall har det rört sig om mycket allvarliga brott varför jag iakttagit största möjliga försiktighet i intervjusituationerna.

Alla respondenter medverkar i studien med ett löfte om anonymitet, vilket blir naturligt med tanke på ämnets känsliga karaktär och deras kriminella erfarenheter. Med anledning av det känsliga ämnet kommer inga citat som anses känsliga att märkas med vem de kommer från. Där det kan styrka ett citats relevans och riktighet, utan att negativt påverka intervjupersonen på något sätt, skrivs avsändare ut. Den journalist som intervjuats anonymiseras då delar av den information som gavs i intervjun aldrig publicerats, varför det kan vara känsligt med tanke på ämnet som sådant.

3.7 Säkerhet

I samband med studier som rör ett känsligt ämne, såsom organiserad brottslighet, är det viktigt att vidta försiktighetsåtgärder. Det går inte att förutse vad som kan hända ute i fält, en forskare ställs i fält ständigt inför nya utmaningar (Morris & Marquart, 2010). Vid varje träff med en intervjuperson har alltid en person i min närhet haft information om vart jag ska och när jag beräknas vara tillbaka. Inte vid något tillfälle har jag haft anledning att vara orolig för min egen säkerhet.

3.8 Metodologiska konsekvenser

Studiens metodologiska utformning uppmuntrar inte någon statistisk generalisering. Istället möjliggörs en analytisk eller teoretisk generalisering som genom begrepp och teoretisk framställning sammanfattar fenomenet och dess kärna (Lindgren, 2008).

3.9 Materialet

3.9.1 Intervjuer

12 personer ingår i intervjumaterialet, varav sex personer har egna erfarenheter av organiserad brottslighet och sex personer är experter på området genom sitt arbete på myndighet eller liknande som jobbar mot/med organiserad brottslighet. Förteckning av intervjupersoner finns i bilaga 6.

3.9.2 Domar

I studien innehåller tre domar, och tillhörande förundersökning där det fanns tillgängligt, där kvinnor ingår på ett eller annat sätt i ett mål gällande organiserad brottslighet studerats. En översikt av domarna finns i bilaga 7.

3.9.3 Rapporter

De rapporter som använts i studien presenteras i bilaga 8.

4 Resultat och analys

Studiens resultat presenteras utifrån de mönster som hittats under den induktiva analysen av materialet. Genom denna fristående kartläggning av materialet får empirin ta plats i analysen, med stöd från teorin (Wästerfors, 2008). I studien hittades en mängd roller som på olika sätt har en inverkan på den organiserade brottsligheten. Roller är av olika slag, för att underlätta förståelsen har rollerna grupperats i tre övergripande kategorier; relationella roller, moraliska roller och praktiska kriminella roller. De tre olika grupperna av roller utesluter inte varandra, de kompletterar varandra. Alla kvinnor som har en roll inom organiserad brottslighet har en relationell roll till en eller flera män inom det kriminella nätverket, de kan utöver den relationella rollen också ha en moralisk roll och/eller en praktisk kriminell roll. Analysen är uppbyggt utifrån dessa tre övergripande kategorier av roller, inom varje kategori presenteras underkategorier som styrks med exempel och citat från empirin.

De tre tematiska kategorierna av roller har utformats med stöd i tidigare forskning och teori. De relationella rollerna har urskilts med stöd i forskning om kriminella nätverk (se exempelvis Sarnecki, 1990), där ett antagande är att kvinnor deltar i organiserad brottlighet med anledning av den relation de har till en kriminell man i nätverket. De moraliska rollerna grundar sig på Weermans (2003) forskning om vilka kapital som kan utbytas vid en kriminell relation och också Liljeholm Hanssons (2014) avhandling om genus och makt i förorten samt Björks (2006) studie om gäng i förorten. De praktiska rollerna har urskilts på basis av den tidigare forskningen från andra länder om organiserad brottslighet, en kombination av roller som nämns av Kleermans & van de Bunt (1999), Fiandaca (2003) och Siegel, (2014) har lagt grunden för vilka roller som presenteras. Tillsammans med en induktiv inställning till empirin och öppenhet för fler roller, har den slutgiltiga listan av roller sammanställts. I den djupare analysen av de praktiska rollerna finns inspiration från Uhnö (2014) och Cayli (2014) i hur rollerna kategoriseras som aktiva eller passiva. Den djupare analysen inkluderar också ett eget bidrag från mönster i empirin som innebär att roller också kategoriseras som medvetna eller omedvetna.

I analysen kopplas också fynden till de övergripande roller som presenterats i textens början, där begreppet roller definieras, det vill säga; kärna, andra aktiva och perifera roller³. Studiens övergripande fynd sammanställs avslutningsvis i nästa avsnitt *sammanfattande diskussion och slutsats*.

4.1 Relationella roller

Med relationella roller menas den roll som kvinnan har till den eller de kriminella männen i nätverket eller organisationen. Relationerna kategoriseras här som mamma, flickvän, fru, syster, dotter, annan släkting, vän eller annan relation som inte är släktband eller partner utan är baserad på ett gemensamt deltagande i kriminalitet. En relationell roll kan kombineras med en moralisk eller praktisk kriminell roll, de tre kategorierna utesluter alltså inte varandra.

---

³ Se figur bilaga 1

4.1.2 Tankar om könsroller

I intervjumaterialet framgår att det finns en väldigt konservativ syn på kvinnligt och manligt inom grupperingar av organiserad brottslighet. Bengt-Olof Berggren berättar om hur rollfördelningen ser ut mellan en kriminell man och hans fru, där mannen ofta är iväg i kriminella affärer, eller fängelse, och kvinnan har ansvar för hemmet och att hålla samman familjen.

”Som en gammal hemmafruroll på femtiotalsnivå...”

I en annan intervju framgår att det finns en syn på kriminalitet som en könad aktivitet, det finns män i de kriminella nätverken som tycker att kvinnor inte har i brottsligheten att göra. De anser att kvinnor är för känsliga för den världen, de är inte gjorda för att klara den sortens livsstil. Detta kan liknas med hur Liljeholm Hansson (2014) beskriver synen på könsroller i sin studie. I avhandlingen framgår att det är väldigt få tjejer ute på torget, en av anledningarna som lyfts fram är att tjejerna inte vill bli utsatta för glåpord, tjejer klarar inte av att bli utsatta för den sortens negativ uppmärksamhet.

I materialet finns en stor bredd i relationella roller till männen i nätverken bland de kvinnor som beskrivs. I en intervju framgår att det i narkotikaaffärer finns tjejer med tre olika sorters incitament, det finns tjejer som själva brukar narkotika och deltar i verksamheten för att underhålla sitt beroende, det finns tjejer som är i ett förhållande med en av killarna i gruppen och det finns tjejer som har narkotikaförsäljning som en hobby för att tjäna extra pengar. Dessa relationella roller kan kategoriseras som flickvän och som den sortens relation som bygger på det gemensamma deltagandet i kriminella aktiviteter. I Sarneckis (1990:40-41) studie av kriminella nätverk framgår att de tjejer som ingick i de kriminella nätverken oftast haft en kärleksrelation till en kille in nätverket och att hennes medverkan i brottsligheten avslutades i samband med att relationen till killen avslutats. Sarneckis slutsats om tjejernas medverkan i kriminalitet stämmer inte helt överens med de fynd som denna studie gjort eftersom många fler relationella roller än flickvän har beskrivits.

Just rollen som flickvän, eller fru, är dock en relationell roll som i materialet är ofta förekommande och en roll som speglas på många olika sätt. I rapport 4 beskrivs att en flickvän kan vara en statussymbol, i rapport 3 beskrivs vikten av att en flickvän är ostraffad, i

en intervju hur en del kriminella killar inte vill ha en flickvän som håller på med något tyngre än cigaretter, i flera andra intervjuer pratas det om den viktiga roll en flickvän kan ha när en kille lämnar den kriminella banan.

Det finns också exempel i materialet på beskrivningar av kvinnor med en annan typ av roll än exempelvis den passiva troféflickvännen. En av killarna i gruppintervjun säger såhär om relationen mellan en man och en kvinna:

”Mannen är familjens huvud, men kvinnan är nacken, hon vänder huvudet dit hon vill.”

Citatet kan tolkas som en beskrivning av en kvinna som den egentliga maktinnehavaren i familjen. I materialet finns alltså en bredd även i synen på kvinnans roll i familjen och maktstrukturer mellan män och kvinnor.

4.2 Moraliska roller

Inom de moraliska rollerna finns olika vinklar som alla har en moralisk grund, ur ett samhällsperspektiv kan dessa moraliska roller vara på gott och ont. Att en moralisk roll kan vara på gott och ont innebär i detta fall dels den typ av moral som är emot kriminell verksamhet och verkar för att stoppa den, liksom de inställningar till maffian som återfinns i Caylis studie (2014). Men också den typ av moral som är viktig inom den kriminella världen, olika uttryck för heder och respekt med andra ord de moraliska koder som styr de kriminella nätverken. Olika vinklar av moral behöver nödvändigtvis inte slå ut varandra, även om det kan upplevas som motsägelsefullt.

För att underlätta förståelsen av skillnaderna mellan dessa vinklar delas de in i två grupper; räddande änglar, upprätthållare av gatans lag. De moraliska rollerna kombineras med en relationell roll och kan, men måste inte, också vara sammankopplade med en praktisk kriminell roll. De moraliska rollerna kunde möjligtvis också gå att koppla till dimensionerna av aktiv eller passiv respektive medveten eller omedveten, dock kommer inte detta utvecklas i denna studie.

4.2.1 Räddande änglar

Begreppet räddande ängel är lånat från Liljeholm Hansson (2014), där det beskrivs att flickvänner kan ha en avgörande roll när det rör en kriminell killes val att byta livsstil och lämna kriminaliteten. Att en partner kan påverka en kriminell persons livsbana är sedan länge konstaterat (Sampson & Laub, 1988).

Sven Alhbin om att kvinnliga anhöriga till kriminella killar som hör av sig till avhopparverksamheten på Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet, något som också bekräftas av Bengt-Olof Berggren.

”Det är oftast kvinnorna i deras närhet som hör av sig och tar den inledande kontakten...”

Killarna i gruppintervjun berättar historier om killar som slutat sina kriminella livsstilar efter påtryckningar från kvinnliga familjemedlemmar, både mammor, flickvänner och systrar har påverkat killar att byta bana.

4.2.2 Upprätthållare av gatans lag

I detta sammanhang står begreppet *gatans lag* för de moraliska koder som styr många kriminellas syn på exempelvis respekt, heder, hämnd och att inte tjalla på varandra. I likhet med Björks (2006) beskrivning av den uppsättning av kulturella och moraliska koder som återfinns i områden med gängproblematik. Detta beteende kan också liknas vid två av Weermans (2003) kategorier av kapital som en person tar med sig in i ett kriminellt sammanhang, nämligen uppskattning och acceptans.

I en intervju framkommer en berättelse om hur en mamma till kriminell kille som dött i skottlossningar firat i moskén när en ledare för en rivaliserande gruppering dödats i en skottlossning, skottlossningen framstår som en hämndaktion för bland annat hennes sons död.

I intervjumaterialet beskrivs också att det hänt att kvinnor runt en kriminell gruppering påverkat en fredlig uppgörelse mellan den egna grupperingen och en rivaliserande på ett sätt så konflikten istället blev mer våldsam.

”Systrarna sa att, nej ni ska inte lösa det här[...] Ni ska inte sätta er och förhandla med dom, dom har skjutit på er [...] Det är pinsamt.”

I dom 3 ändrar systemen sitt uttalande och säger att Polisen skrivit fel, den information som finns dokumenterat att hon inledningsvis givit Polisen om sin brors vänners eventuella inblandning i det specifika brottet stämmer inte, domen motbevisas systemens ändring. En tolkning skulle kunna vara att systemen försöker upprätthålla den mycket viktiga regeln om att inte tjalla.

Tjejen som har intervjuats betonar vikten av att vara lojal mot sina vänner, en lojalitet som i många fall är viktigare än att följa lagen, gruppen går före samhället och annars etablerade normer.

4.3 Praktiska roller

I analysen av materialet framgick att vissa praktiska kriminella roller kan vara aktiva eller passiva, samtidigt som de också kan vara medvetna eller omedvetna för de kvinnor som innehar rollerna. Därför analyseras de praktiska kriminella rollerna också utifrån dessa idealtypiska dimensioner, den dimensionella analysen ger ett djup i förståelsen av de funna rollerna. Åtskillnaden av aktiv och passiv roll inspireras av Uhnö (2014), där kvinnliga medbrottslingars deltagande kategoriseras på basis av bland annat hur aktiv eller passiv kvinnan varit i händelseförloppet, men också av Cayli (2014), där kvinnor i maffian kategoriseras utifrån hur aktivt eller passivt de lever ut sin roll i maffiafamiljen. Idealtypiskt innebär aktiv en aktiv handling, eller ett aktivt bidrag till kriminaliteten, passiv blir motsatsen. En återkommande ståndpunkt i materialet från denna studie är att kvinnor som rör sig runt organiserad brottslighet inte har någon aning om vad som händer runt dem, de vet inte att det sker kriminella handlingar eller i alla fall inte vilken typ. Att kategorisera utifrån huruvida kvinnan haft en medveten eller omedveten roll i kriminaliteten är alltså ett eget bidrag som baseras på induktiva fynd i materialet. Se modell bilaga 9.

4.3.1 Ledare

Rollen som ledare beskrivs i flera tidigare studier om kvinnors roller i organiserad brottslighet (Fiandaca, 2003, Kleermans & Van de Bunt, 1999, Siegel, 2014), varför den också inkluderas här. Inledningsvis menade flera intervjupersoner att inga kvinnor är ledare inom de kriminella nätverken. En person uttryckte det såhär:

”Det finns inga kvinnor med ledande positioner inom den organiserade brottsligheten...”

Detta påstående kan diskuteras i förhållande till studiens material, där det finns berättelser om flera kvinnor som har ledande roller inom organiserad brottslighet. Exempelvis framgår i intervjumaterialet att det finns en kvinna som är fru till en man som är ledare för en etablerad brödraskapsgruppering. Denna kvinna har hanterat makens pengar och affärer när han avtjänat fängelsestraff eller varit bortrest. Det finns uppgifter om att hon haft en beslutsfattande roll även när maken varit frigiven och aktiv i brödraskapet.

Inom narkotikabrottsligheten finns flera exempel på kvinnor som har ledande positioner, exempelvis nämns i rapport 5 en kvinna var flickvän till den manliga ledaren för organisationen som ledare för den dagliga verksamheten. Och i rapport 3 framgår att en kvinna är grossist för narkotikadistribution. Tullverket skriver i rapport 6 att kvinnor finns på ledande positioner internationellt och att kvinnor med aktiva roller inom organiserad brottslighet i Sverige har ökat. I en intervju framkommer följande:

”I människosmuggling [...] finns kvinnor med ledande roller...”

Thomas Ahlstrand beskriver att det förekommer kvinnor med ledande roller inom trafficking:

”[...] prostituerade som har klivit upp på stegen och blivit mamma, madame, på bordellen. Där kan du alltså hitta kvinnor...”

Även i rapport 1 beskrivs att kvinnor kan ha ledande roller inom prostitution och människosmuggling.

En ledare är alltid medveten om sin kriminella inblandning och har ett aktivt förhållningssätt till kriminaliteten, därför positioneras en ledande roll alltid i A i dimensionsschemat.

4.3.2 Logistiker

Under kategorin logistiker finns de som haft transportplanerande roller och chaufförsroller. Rollen logistiker är framvuxen genom den induktiva inställningen till empirin, det är alltså ett eget bidrag till den teoretiska modellen.

I intervjuerna berättas om en kvinna som kört bilen i samband med ett rån, hon har alltså varit chaufför. Av historien framgår att detta var hennes enda roll, inget beslutsfattande eller planerande, bara att köra bilen från A till B. Det är oklart om hon ens visste vad som skulle hända, hon ska ha fått instruktioner under bilfärden om var hon ska svänga och vilket håll de skulle åt.

Det framkommer i rapport 5 att kvinnor ofta har en roll som chaufför i kriminella nätverk kopplande till narkotikabrottslighet, där framkommer också att kvinnor kan ha logistiska roller för olika resor och hotellbokning i bland annat organisationer som främst livnär sig på trafficking.

En roll som logistiker är alltid aktiv, då det innefattar praktiskt aktiva arbetsuppgifter i den kriminella verksamheten. Rollen innebär också en medvetenhet om att det rör sig om just kriminell verksamhet, denna vetskap är en förutsättning för att utföra uppgiften. En roll som logistiker placeras därför alltid i dimensionen A.

4.3.3 Kurirer

Att kvinnor haft roller som kurirer är fastställt i tidigare forskning (Fiandaca, 2003, Kleermans & Van de Bunt, 1999), det är en återkommande roll som därför också får utrymme här. Från rapport 5 vet vi att kvinnor kan ha rollen som kurirer. I rapport 4 beskrivs hur äldre kvinnor gärna rekryteras som kurirer eftersom det innebär en lägre upptäcktsrisk. Daniel Vesterhav uppgger:

”[...] så förekommer kvinnor som kurirer, när det gäller att smugla narkotika...”

Områdespolisen säger:

”Tjejerna för in narkotika i fängelserna till dem...”

Rollen som kurir kan vara aktiv eller passiv, såväl som medveten eller omedveten. I materialet finns exempel på roller där kvinnan både vetat om och inte vetat om vad som fanns med i lasten vid en kurirresa fast hon endast deltagit i resan som resesällskap. Dessa roller kan kategoriseras som B och D i dimensionsschemat. Det finns också exempel där kvinnan haft mer aktiva roller, både medvetet och omedvetet. Detta rör sig exempelvis om scenarion där kvinnan ensam varit kurir och troligen en avlönad sådan, kategoriseras som A. Eller där kvinnan fått med sig saker i sin väska utan att veta om det, kategoriseras som C.

4.3.4 Förvarare

En förvarare kan förvara en rad olika saker åt kriminella aktörer, det kan exempelvis vara pengar, narkotika, stöldgods, vapen, kvinnor som utnyttjas för sexuella ändamål eller fordon. Rollen som förvarare är inspirerad av tidigare forskning (se exempelvis Kleermans & Van de Bunt, 1999).

I rapport 4 beskrivs hur pengar och narkotika förvaras hos kvinnor, ibland har kvinnorna varit medvetna om detta, ibland inte. I vissa fall ska de ha vetat att något fanns där men inte vad. Det framgår också att bilar kan registreras på kvinnor utan deras vetskap, att vara bilägare kan ses som en slags förvarare då det innebär en slags förvar av äganderätten till fordonet. I rapport 3 beskrivs hur pengar gärna göms hos flickvänner, detta eftersom de ofta är ostraffade och gömstället därför är förenat med en lägre risk.

Journalisten berättar om en föreläsning och vad som framgick där:

”Han gömmer inte knarket hos en killkompis, därför kollar man alltid på tjejerna först...”

I intervjumaterialet framgår också detta:

”När hans flickvän är borta går han till bakgården och gräver, gömmer tjugo Kalasjnikovs...”

Dom 2 beskriver hur en person blivit uppmanad att lämna pengar till den medmisstänkta kvinnan efter en narkotikaaffär. Det är kvinnans partner är uppdragsgivare, både för personen som ska lämna pengar och för kvinnan.

I rapport 2 beskrivs det hur vapen kan gömmas hos kvinnor, ofta flickvänner. Det beskrivs också fall där flickvänner anlitas som målvakter, vilket också kan ses som en slags förvarare, en förvarare av ägandeskap.

En förvarare kan likt en kurir ha både en aktiv eller en passiv roll såväl som en medveten eller omedveten roll. Det går lätt att tänka sig scenarion där en kvinna aktivt erbjuder sig som förvarare, eller som kanske ofrivilligt blir förvarare men inte uppmuntrat det eller gjort motstånd heller. I exemplen framgår att kvinnor både kan veta och inte veta att de är förvarare, alltså kan en förvarare kategoriseras som A, B, C och D.

4.3.5 Försäljare

Rollen som försäljare innebär försäljning av alla möjliga typer av varor, som genom ett kriminellt handlande, oavsett om det är varan i sig som är ille gal eller sättet den införskaffats på som är ille gal, som gynnar den kriminella verksamheten i stort. Denna breda definition är min egen, även om det finns inslag av denna typ av roll i tidigare forskning.

Vid en intervju beskrivs att de kriminella nätverken har flera tjejer i sitt nätverk som narkotikaförsäljare. Det förklaras att de kan ha extra nytta av svenska tjejer som i övrigt är städade och ostraffade, eftersom de kan sälja till en helt annan kundkrets. Det påstås att förortskillar inte har lika lätt att sälja droger till människor som har etablerade positioner i samhället, det är lättare för dessa tjejer att sälja till läkare, poliser, lärare och advokater som bor utanför förorten. Det framgår också i rapport 5 att kvinnor har roller som försäljare.

En intervjuperson säger följande:

”Det finns tjejer som är med och hanterar narkotikan, [...] säljer narkotikan...”

Att sälja narkotika är alltid en aktiv handling, det förutsätter också en medvetenhet om den kriminella handlingen. Därför kategoriseras en roll som försäljare alltid som A.

4.3.6 Skyddare

Denna breda benämning har jag konstruerat med stöd i tidigare forskning (Fiandaca, 2003, Kleermans & Van de Bunt, 1999), och inspiration från det egna materialet. I rollen som skyddare kan olika typer av handlingar rymmas, jag har valt att sortera in dessa olika handlingar i samma roll eftersom de liknar varandra och har ett gemensamt övergripande mål i förhållande till brottsligheten.

I rapport 5 framgår att kvinnor ofta har en roll att dölja kriminell verksamhet, i rapport 4 framgår att kvinnor kan driva skönhetsalonger för att tvätta pengar från kriminell verksamhet.

Bengt-Olof Berggren beskriver under intervjun hur de misstänkta män i kriminella nätverk ibland tar på sig brott som en kvinna begått för att skydda henne från straff. Detta kan ses som en ridderlig gest men också som en självisk handling då det är viktigt för kriminella grupperingar att ha ostraffade personer i nätverken som är investerade och kan göra saker som straffade personer inte lika lätt kan, exempelvis undkomma misstanke i framtida brott. I motsats till detta framkommer det i materialet att även kvinnor kan inta den skyddande rollen i rättsfall. I en intervju beskrivs hur män i en kriminell gruppering ser väldigt positivt på en kvinna som dömts för brott tillsammans med en eller flera män. Det berättas att hon har hållit tyst om saker som hon vet, det är möjligt att hon vet mer om andras eventuella inblandning än vad hon berättat i rätten. Kvinnan fick ett långt fängelsestraff för sin inblandning i händelsen, eventuellt hade det kunnat se annorlunda ut om annan information hade kommit fram i rätten.

Att ha en roll som skyddare kan vara både en aktiv roll och en passiv, rollen kan på flera sätt jämföras med rollen som förvarare i detta avseende. Det är möjligt att en kvinna inte vet om att mannen som bor hos henne ett tag är efterlyst, det kan också vara en passiv tjänst till en vän, släkting eller liknande som kan vara både medveten och omedveten. Rollen som skyddare kan kategoriseras som A, B, C och D.

4.3.7 Kommunikatörer

Den sista kategorin har jag valt att kalla kommunikatörer, den innefattar flera olika typer av roller där kvinnorna har en kommunikativ roll som kan vara mer eller mindre aktiv och utåtriktad. Inspiration till rollen kommer från tidigare forskning (Fiandaca, 2003, Kleermans & Van de Bunt, 1999), men att sammanslå dessa faktiska handlingar till en roll är mitt eget bidrag. För att förtydliga finns fyra underkategorier; tipsare, informatör, infiltratör eller kommunikationsförmedlare.

I dom 1, framgår att en kvinna haft kontakt via sms med en av de tilltalade om var en person befinner sig och vad hen kör för bil. Personen som det förmodas att de pratar om i smsen blev senare beskjutet. I rapport 5 beskrivs att kvinnor ofta etablerar och upprätthåller kontakter, där framgår också att kvinnor också kan ha rollen som tolk, vilket också kan anses vara en kommunikativ roll.

Genom intervjumaterialet framgår att en mamma vars son avtjänar ett fängelsestraff kan ha en viktig kommunikativ roll, nämligen genom de telefonsamtal sonen kan ringa från fängelset. När en person avtjänar ett straff får de ringa ett begränsat antal personer som godkänts av anstalten, att mamman finns med på listan är mycket vanligt. Att kriminella kompisar finns med är mycket ovanligt. Det mamman då kan ha som roll är som kommunikationsförmedlare, mamman meddelar sonens kompisar och de kan prata med sonen som sitter i fängelse på hennes telefon, alternativt kopplar hon om samtalet till en av kompisarnas telefon.

I intervjumaterialet framgår att det finns något som kallas ”den brittiska modellen”, det är ett namn på ett speciellt tillvägagångssätt som kan användas för informationsinhämtning. Den brittiska modellen innebär att en kriminell grupp, eller någon med koppling till ett sådant nätverk, ger en tjej i uppdrag, mot betalning, att närma sig en viss person eller gruppering för att inhämta information om denne eller dessa. Ju närmre tjejen kan komma målet desto bättre information kan hon sedan lämna till uppdragsgivaren. Informationen kan sedan användas emot personen, det kan röra sig om att samla information om dennes rutiner, bekantskapskrets eller liknande.

I studien har en specifik individ beskrivits i flera intervjuer, denna tjej anses mycket farlig. Det handlar om en tjej som enligt uppgift har eller har haft ett förhållande med en man som

varit torped. Genom relationen till denna man har tjejen blivit involverad och investerad i den gruppering som han tillhör och senare haft en betydande roll i konflikter som gruppen haft. Från berättelser i intervjumaterialet framgår att tjejen haft som uppgift, på eget initiativ eller på uppmaning av gruppen, att ta kontakt med killar som de haft en konflikt med eller som tillhör rivaliserande nätverk. När en kontakt är etablerad bestämmer hon sedan träff med killen, de kanske ses flera gånger. Syftet med kontakten och att träffa den utvalda killen är att sedan kunna bestämma träff med honom på en lämplig plats där inte hon utan killarna i hennes grupp dyker upp. Enligt information från intervjuerna har flera män som haft kontakt med henne blivit svårt misshandlade eller mördade. En intervjuperson sa följande om denna kvinna:

”Och så ringde hon ut honom, han blev mördad.”

Rollen som kommunikatör innefattar väldigt olika grader av delaktighet, både gällande hur aktivt eller passivt någon deltar men också gällande hur medveten personen är om sin roll. Det går här att tänka sig att något så enkelt som att vara kopplad till någon på sociala medier och sedan ha öppet umgänge med denne där skulle kunna ses som en slags tipsare, helt beroende på vem som läser det och hur denna person kan ha nytta av informationen. Detta skulle i så fall räknas som D, då rollen kan anses både passiv och omedveten. I motsats till detta måste den kvinna som beskrivs som infiltratör kategoriseras som A, rollen förutsätter ett medvetet, aktivt kriminellt agerande. Emellan dessa två extremer finns andra nyanser av rollen som kommunikatör, därför kan rollen också kategoriseras som B eller C.

4.3.8 Administratörer

Inom denna roll rymmas alla typer av administrativa handlingar som gynnar den organiserade brottsligheten, rollen har vuxit fram ur det egna materialet. I rapport 5 beskrivs en kvinna som sköter organisationens bokföring, hon var flickvän till den manliga ledaren. I intervjumaterialet finns information om en kvinna som följer med på resor och för bok, hon beskrivs som en slags sekreterare. En annan intervjuperson uppger följande:

”Det har funnits fall där man kan tänka sig att fruarna kanske har hjälp till, som kanske var lite bättre skolade, att fylla i blanketter och göra ansökningar och sånt.”

Rollen som administratör innebär en medvetenhet om de kriminella handlingarna och ett aktivt handlande, vilket innebär att en roll som administratör kategoriseras som A.

4.3.9 Sammanfattning praktiska roller

Under praktiska roller finns det olika dimensioner⁴ av varje aktuell roll. Det beror på var i dimensionen en specifik roll kan placeras hur denna roll sedan kan placeras på den övergripande modellen av roller, det vill säga om rollen hör till kärnan, andra aktiva eller de perifera rollerna i en kriminell organisation eller nätverk⁵.

En roll som placeras i A kan aldrig vara perifer eftersom den per definition innebär en medvetenhet om de kriminella handlingarna och ett aktivt agerande, en roll i B, C eller D kan aldrig vara i kärnan. I kärnan kan bara finnas roller som placeras i A, dock kan roller i A också räknas till andra aktiva, beroende på den praktiska rollens innebörd för verksamheten. I andra aktiva kan roller som placeras i alla fält förekomma, beroende på vilken praktisk roll det rör sig om. Se bilaga 10.

De dimensioner som oftast förknippas med kvinnor och deras roller i organiserad brottslighet är B, C och D (se exempelvis Uhnöo 2014). Det skulle vara möjligt att detta är positioner som också intas av kvinnor vars roll egentligen har positionen A eftersom det är fördelaktigt för dem att ses på detta sätt i förundersökningar och domstol.

5 Sammanfattande diskussion och slutsats

Studien har ett mycket stort och gediget material som lyckas svara på den frågeställning som varit vägledande i arbetet: Vilka roller har kvinnor inom organiserad brottslighet i Sverige? Svaret på frågan blir att kvinnor har en mängd olika roller inom den organiserade brottsligheten, kvinnornas deltagande i den organiserade brottsligheten är ett komplicerat fenomen som är beroende av aktivt eller passivt agerande, medvetenhet om de kriminella handlingarna och de relationer de har till männen i de kriminella nätverken.

---

⁴ Se figur i bilaga 9

⁵ Se bilaga 1

Det konkreta vetenskapliga bidrag som denna studie tillför är det teoretiska verktyg som skapats för att förstå vilka roller kvinnor har i organiserad brottslighet, genom den teoretiska modellen fylls en forskningslucka. Att förstå denna komplexa struktur av roller kopplade till organiserad brottslighet underlättas genom detta teoretiska verktyg som förhoppningsvis kan bidra till vidare teoriutveckling på området.

Genom att analysera kvinnornas roller i förhållande till dessa rollers relation till de kriminella nätverkens kärna kan denna studie erbjuda ett alternativ till de uttalanden som gjorts i forskning, och av experter på området, gällande att kvinnors roller i den organiserade brottsligheten är begränsade till perifera roller. Denna studie visar exempel på kvinnor som haft flertalet olika relationella roller till männen i de kriminella nätverken, studien visar också exempel på kvinnor som har olika moraliska roller och praktiska kriminella roller. Bland de praktiska kriminella rollerna finns en stor variation av roller som rör sig både i organisationernas kärna, andra aktiva och i periferin.

Ytterligare en slutsats som kan dras är att det i detta material finns roller som kvinnor inte har inom den organiserade brottsligheten. I det material som studerats har inga exempel på en kvinna som haft en våldsam roll beskrivits. Detta betyder inte att det inte finns, men det har inte framkommit här. Det går att tänka sig en mängd olika våldsamma roller, exempelvis livvakt, indrivare, vapen användare, utpressare eller nedbrytare. Att det inte finns några våldsamma kvinnor beskriva i detta material kan kopplas till nästa punkt, synen på manligt och kvinnligt i dessa sammanhang.

Jag kan inte låta bli att undra om det är de traditionella könsrollerna vi ser eftersom det är dem vi förväntar oss att se? Det finns en stor risk för avgörande misstag om myndigheter låser sig vid en allt för snäv bild av den organiserade brottsligheten och kvinnorna i den. Att kvinnor generellt sett döms för brott i lägre utsträckning och att de får lägre straff när de väl döms är allmänt känt. En tänkbar förklaring till detta är en förlegad syn på kvinnligt och manligt som påverkar rättsväsendets omdöme när det kommer till kriminella kvinnor.

Det finns indikatorer i studiens material som visar på att både män och kvinnor inom den organiserade brottsligheten är medvetna om att kvinnor, genom den traditionella könsrollsbilden, i lägre utsträckning misstänks för och döms för brott. Den slutsats som vissa kriminella gruppering dragit är att använda kvinnor mer inom den organiserade brottsligheten

eftersom det innebär en lägre risk. För kvinnorna går det tänka sig att det i förlängningen kan innebära en högre risk, eftersom de i och med detta riskerar att utnyttjas för att begå kriminella handlingar likt hur vissa grupperingar använder minderåriga eftersom de inte kan straffas. Vilket då kan kopplas till den offerroll som ofta kvinnor tillskrivs i sammanhang rörande organiserad brottslighet. Framtida studier som kombinerar de roller som framkommit här med offerrollen skulle vara mycket intressant.

Som nämndes inledningsvis går också att konstatera att det behövs vidare teoriutveckling på området, de teorier som finns utvecklade baserade på mäns erfarenheter av organiserad brottslighet kan inte fullt ut förklara kvinnors deltagande.

6 Referenser

- Abrams, Laura S. (2010). Sampling "Hard to reach" Populations in Qualitative Research: The case of Incarcerated Youth. *Qualitative Social Work*, vol. 9, no. 4, s. 536-550
- Allum, Felia (2003). Doing it for Themselves or Standing in for Their Men? I Fiandaca, Giovanni (red.). *Women and the Mafia*, vol. 5. New York: Springer Science+Business Media LLC
- Alarid Fiftal, Leanne, Marquart, James W., Burton, Velmer S. Jr, Cullen, Francis T., Cuvelier, Steven J. (1996). Women's roles in serious offences: A study of adult felons. *Justice quarterly*, vol. 13, no. 3, s. 431-454
- Aneröd, Renzo (2000). Var är tjejerna då?. I Wallin, Maria (red.). *Med sökarljuset på vitmaktrörelsen*. Göteborg: TBV
- Atkinson, Rowland & Flint, John (2001) Accessing Hidden and Hard-to-Reach Populations: Snowball Research Strategies. *Social Research Update*, vol 33
- Björk, Micael (2006). *Ordningmakten i stadens periferi: en studie av polisiära gänginsatser i Göteborg, 2004-2005*. Eslöv: Brutus Östlings bokförlag Symposion
- Block, Alan (1977). Aw! Your mother's in the mafia: Women criminals in progressive New York. *Contemporary Crises*, vol. 1, s. 5-22
- Cayli, Baris (2014). Codes of Commitment to Crime and Resistance: Determining Social and Cultural Factors over the Behaviors of Italian Mafia Women. *Deviant Behavior*, vol. 0, s.1-18
- Di Maria, Franco & Lo Verso, Girolamo (2003). Women in Maffia Organizations. I Fiandaca, Giovanni (red.). *Women and the Mafia*, vol. 5. New York: Springer Science+Business Media LLC
- Ejvegård, Rolf (2009). *Vetenskaplig metod*. 4. uppl. Lund: Studentlitteratur
- Esaiasson, Peter, Gilljam, Mikael, Oscarsson, Henrik & Wängnerud, Lena (red.) (2012). *Metodpraktikan: konsten att studera samhälle, individ och marknad*. 4., [rev.] uppl. Stockholm: Norstedts juridik
- Fiandaca, Giovanni (2003). Introduction. I Fiandaca, Giovanni (red.). *Women and the Mafia*, vol. 5. New York: Springer Science+Business Media
- Jones, Stephen (2008). Partners in crime: A study of the relationship between female offenders and their co-defendants. *Criminology and Criminal justice*, vol. 8, no. 2, s. 147-164

- Kleermans, Edward R. & van de Bunt, Henk G. (1999) The social embeddedness of organized crime. *Transnational Organized Crime*, vol 5, no. 1, s 19-36
- Kordon, Suzanne & Wetterqvist, Anna (2006). *Gärningsmannen är en kvinna: en bok om kvinnlig brottslighet*. Stockholm: Bokförlaget DN
- Liljeholm Hansson, Susanne (2014). *Berättelser om ungdomsgång i förorten: genus, makt och moral*. Diss. Göteborg : Göteborgs universitet, 2014
- Lindgren, Sven-Åke (2008). Det teoriutvecklande projektet. I Wästerfors, David & Sjöberg, Katarina (red.) . *Uppdrag: Forskning: konsten att genomföra kvalitativa studier*. Malmö: Liber
- Morris, Robert G. & Marquart, James W. (2010). In the Classroom and on the streets: How to Teach Qualitative Field Research to Criminology/Criminal Justice Graduate Students. *Journal of Criminal Justice Education*, vol 21, no. 4, s. 526-539
- Peirce, Charles S. & Matz, Richard (1990). *Pragmatism och kosmologi*. Daidalos,
- Peterson, Dana (2012). Girlfriend, Gun-Holder, and Ghetto-Rats? Moving Beyond Narrow Views of Girls in Gangs. I Miller, Shari, Leve, Leslie D., Kerig, Patricia K. *Delinquent Girls – Contexts, Relationships, and Adaptation*. New York: Springer
- Renzetti, Claire M. (2013). *Feminist criminology*. New York: Routledge
- Rostami, Amir (2013). *Tusen fiender: en studie om de svenska gatugängen och dess ledare*. Licentiatavhandling Växjö : Linnéuniversitetet, 2013
- Sampson, Robert J. & Laub, John H. (1988). Unraveling families and delinquency: a reanalysis of the Glueck's data. *Criminology*, vol 26, no 3
- Sarnecki, Jerzy (1990). Delinquent Networks in Sweden. *Journal of Quantitative Criminology*, vol. 6, no. 1, s. 31-50
- Siegel, Dina (2014). Women in transnational organized crime. *Trends in Organized Crime*, vol. 17, no. 1, s. 52-65
- Uhnöo, Sara (2014). Genus i rätten – gestaltningar av kvinnors brottslighet tillsammans med män i mordbrandsdomar. I Finstad, Liv & Lomell Mork, Heidi (red.), *Motmaele. En antologi til Kjersti Ericsson, Cecilie Høigård og Guri Larsen*. Oslo: Novus forlag.
- Van San, Marion (2011). The appeal of "dangerous" men. On the role of women in organized crime. *Trends in Organized Crime*, vol. 14, no. 4, s. 281-297
- Weerman, Frank M. (2003) Co-offending as social exchange – Explaining Characteristics of Co-offending. *British Journal of Criminology*, vol 43, s 398-416
- Wästerfors, David (2008). Analytiska knep. I Wästerfors, David & Sjöberg, Katarina (red.). *Uppdrag: Forskning: konsten att genomföra kvalitativa studier*. Malmö: Liber

6.1 Internetkällor

Polisen (2016). Definition av organiserad brottslighet. Finns tillgänglig via länken:

<https://polisen.se/Om-polisen/Olika-typer-av-brott/Organiserad-brottslighet/> Källa hämtad 160215.

6.2 Rapporter

Ekström, Emma, Eriksson, Annika, Korsell, Lars & Versterhav, Daniel (2012). *Brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg – en kartläggning*. Rapport/

Brottsförebyggande rådet. Stockholm: Brottsförebyggande rådet

Korsell, Lars, Heber Anita, Sund, Bill & Vesterhav, Daniel (2005). *Narkotikabrottslighetens organisationsmönster*. Rapport 2005:11/Brottsförebyggande rådet. Västerås: Edita Nordstedts

Nationella underrättelsecentret (2015). Myndighetsgemensam lägesbild om grov organiserad brottslighet 2016-2017. Rapport 2015/Polismyndigheten. Stockholm: Polisens tryckeri

Polisen (2015). *Polisens rapport om organiserad brottslighet 2015*.

Rapport/Polismyndigheten, Nationella operativa avdelningen. Stockholm:

Polismyndigheten, Nationella operativa avdelningen

Skinnari, Johanna, Vesterhav, Daniel & Korsell, Lars (2007). *Vart tog alla pengarna vägen? – En studie av narkotikabrottslighetens ekonomihantering*. Rapport 2007:4/Brottsförebyggande rådet. Västerås: Edita Nordstedts

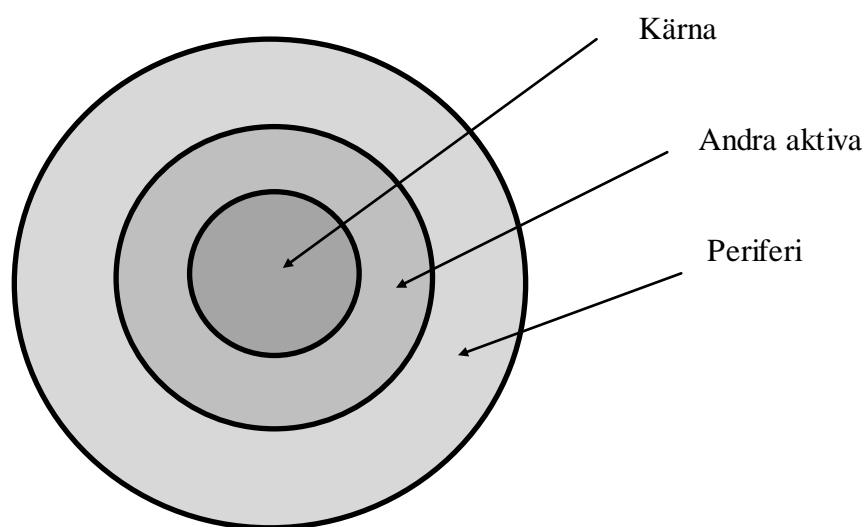
Tullverket (2011). *Lägesbild organiserad brottslighet 2011*. Rapport/Tullverket. Stockholm: Tullverket

Vesterhav, Daniel, Skinnari, Johanna & Korsell, Lars (2007). *Narkotikadistributörer – en studie av grossisterna*. Rapport 2007:7/Brottsförebyggande rådet. Västerås: Edita Nordstedts

7 Bilagor

7.1 Bilaga 1. Figur av övergripande roller i organiserad brottslighet

Figur 1. Roller i organiserad brottslighet

7.2 Bilaga 2. Intervjuguide – Experter

Intervjuguide - Experter

Inleder med information om uppsatsen och syftet med intervjun och hur det kommer att vara upplagt. Fråga om inspelning.

Tema 1: Inledning – Arbetet och kontakten med den organiserade brottsligheten

- Berätta om ditt jobb
- Hur länge har du jobbat med organiserad brottslighet?
- Hur hamnade du på din nuvarande position?
- Vad innebär ditt arbete?

Tema 2: Kvinnornas roller och icke-roller

- Vad kommer du att tänka på när du hör kvinnor och organiserad brottslighet?
- Vilka roller upplever du att kvinnor inom den organiserade brottsligheten har?
- Hur involverade upplever du att exempelvis fruar, flickvänner, systrar och mammor är?
- Vad gör kvinnor som är inblandade? (Förvarar saker, flyttar saker, pengar, driver verksamheter)
- Hur mycket vet kvinnorna i periferin? (Fruar, mammor, systrar, flickvänner, döttrar)
- Varför tror du att kvinnorna har de roller som de har?
- Finns det vissa roller som kvinnorna aldrig har? Vilka? Varför?
- Vilka sysselsättningar har de kvinnor som du stött på inom området? (Jobb, skola osv)

Tema 3: Kvinnor och organiserad brottslighet

- Vilka kriminella nätverk i Göteborg har du kommit i kontakt med?
- I vilken utsträckning har du stött på kvinnor i arbetet kring organiserad brottslighet?
- Kan du berätta om de kvinnor med koppling till organiserad brottslighet du stött på i ditt arbete? Eller något specifikt fall?
- På vilket sätt utreds kvinnornas roller i arbetet kring organiserad brottslighet?
- Hur kan det förklaras att det är färre kvinnor i dessa sammanhang?
- Hur ser män på kvinnor i organiserad brottslighet?
- Hur ser män på män som jobbar med kvinnor?
- Om killar börjar med stölder och narkotika försäljning i ung ålder, vad gör tjejerna?
- Vilka anledningar känner du till för att tjejer ska hamna i organiserad brottslighet? Gäller samma för killar?
- Varför slutar kvinnor med den organiserade brottsligheten? Gäller samma för män?

Tema 4: Diskoteksbranden

- Backabranden har lyfts fram i en dokumentär (P1 Skotten i Göteborg) som en faktor till läget i Göteborg, vad är dina tankar kring det?
- Om branden påverkat vissa killar att hamna inom organiserad brottslighet, varför verkar det ha påverkat tjejer på ett annat sätt?
- Vad gör kvinnorna istället?

Tema 5: Historiskt och framtiden

- Hur har läget med kvinnor i den organiserade brottsligheten förändrats över tid?
- Hur har ditt arbete förändrats över tid när det gäller kvinnorna i den organiserade brottsligheten?
- Hur upplever du att andra aktörer utvecklat sitt arbete kring kvinnor inom den organiserade brottsligheten över tid? Gällande intresse, kunskap och praktiskt arbete.
- Hur tror du att fältet kommer att utvecklas i framtiden?

Tema 6: Avslutning:

- Har du något att tillägga?
- Kan jag återkomma till dig om jag skulle ha ytterligare frågor under arbetets gång?
- Har du några frågor till mig?

7.3 Bilaga 3. Intervjuguide – Killar

Intervjuguide – Killar

Inleder med information om uppsatsen och syftet med intervjun och hur det kommer att vara upplagt. Fråga om inspelning och informera om anonymitet.

Tema 1: Uppvärmning

- Kommer du ihåg ditt första brott? Ungefär hur gammal var du? Vad hände?
- Hur länge har du varit inblandad i kriminell verksamhet och kriminella nätverk?
- Är du dömd för något?

Tema 2: Kvinnorna i ditt liv

- Vilka kvinnor har du i ditt liv? (Mamma, syster, fru, flickvän, dotter, tjejkompisar)
- Vad vet de om din livsstil? Tror du att det är ungefär samma för andra män och deras anhöriga?
- Har kvinnorna påverkat dina val? Exempelvis påverkat dig att sluta?
- Under årens lopp, har de vetat om vissa saker som hänt och ska hända?
- Har de någon gång hjälpt till med något? (Flyttat något, förvarat något, haft pengar, drivit någon verksamhet, hjälpt till vid telefonsamtal fängelse osv)
- Vilka sysselsättningar har kvinnorna? Gäller det samma för andras anhöriga? (Jobb, skola osv)
- UPPFÖLJNING

Tema 3: Kvinnor i den kriminella världen

- Känner du till kvinnor som är aktiva i din bransch?
- Är de kvinnorna kopplade till någon man i branschen, i så fall hur?
- Vad gör de kvinnorna? Varför?
- Finns det vissa saker som kvinnor aldrig gör i dessa sammanhang? Varför?
- Hur ser män på kvinnor i organiserad brottslighet?
- Hur ser män på andra män som jobbar med kvinnor?
- Varför du tror du att det är färre kvinnor i denna bransch?
- Varför slutar kvinnor med den kriminella livsstilen? Gäller samma för män?
- Om killar börjar med stölder och narkotika försäljning i ung ålder, vad gör tjejerna?
- Av vilka anledningar börjar tjejer med brott? Gäller samma för killar?
- UPPFÖLJNING

Tema 4: Diskoteksbranden

- Backabranden har lyfts fram i en dokumentär (P1 Skotten i Göteborg) som en faktor till läget i Göteborg, vad är dina tankar kring det?
- Om branden påverkat killar att hamna inom organiserad brottslighet, varför verkar det ha påverkat tjejerna på ett annat sätt?
- Vad gör kvinnorna istället?
- UPPFÖLJNING

Tema 5: Avslutning

- Finns det någonting som du vill tillägga?
- Kan jag få återkomma till dig med ytterligare frågor senare under arbetets gång om jag skulle behöva följa upp något?
- Har du några frågor till mig?

7.4 Bilaga 4. Intervjuguide – Tjej

Intervjuguide – Tjej

Inleder med information om uppsatsen och syftet med intervjun och hur det kommer att vara upplagt. Fråga om inspelning och informerar om anonymitet.

Tema 1: Uppvärmning

- Kommer du ihåg ditt första brott? Ungefär hur gammal var du? Vad hände?
- Hur länge har du varit inblandad i kriminell verksamhet och kriminella nätverk?
- Är du dömd för något?

Tema 2: Din historia

- Hur hamnade du där du är idag?
- På vilket sätt har du varit inblandad i organiserad brottslighet?
- Vilken är din ställning i den grupp av kriminella där du verkat? Har du haft inflytande över vad som hänt och ska hända? Eller har du bara följt order?
- Upplever du att du som kvinna har behandlats annorlunda än männen runt dig?
- Har du gömt saker (narkotika, vapen, pengar) åt män? Eller gömt sånt hos män?
- Har du ”tvättat pengar” från kriminell verksamhet genom någon slags näringsverksamhet? Hur? Åt vem?

Tema 3: Kvinnor i den kriminella världen

- Känner du till andra kvinnor som är aktiva inom den kriminella världen?
- Är de kvinnorna kopplade till någon man i den kriminella världen, i så fall hur?
- Vad gör de kvinnorna? Varför?
- Finns det vissa saker som kvinnor aldrig gör i dessa sammanhang? Varför?
- Hur ser män på kvinnor i organiserad brottslighet?
- Hur ser män på andra män som jobbar med kvinnor?
- Stämmer det att det är färre kvinnor inom den kriminella världen? Varför?
- Varför slutar kvinnor med den kriminella livsstilen? Gäller samma för män?
- Om killar börjar med stölder och narkotika försäljning i ung ålder, vad gör tjejerna?
- Av vilka anledningar börjar tjejer med brott? Gäller samma för killar?
- UPPFÖLJNING

Tema 4: Kvinnorna i ditt liv

- Vad vet de om din livsstil? Tror du att det är ungefär samma för män och deras anhöriga? (Mamma, syster, dotter, kompis, flickvän, fru)
- Har kvinnorna påverkat dina val? Exempelvis påverkat dig att sluta?
- Under årens lopp, har de vetat om vissa saker som hänt och ska hända?
- Har de någon gång hjälpt till med något? (Flyttat något, förvarat något, haft pengar, drivit någon verksamhet, hjälpt till vid telefonsamtal fängelse osv)
- Vilka sysselsättningar har kvinnorna? Gäller det samma för andras anhöriga? (Jobb, skola osv)
- UPPFÖLJNING

Tema 4: Diskoteksbranden

- Backabranden har lyfts fram i en dokumentär (P1 Skotten i Göteborg) som en faktor till läget i Göteborg, vad är dina tankar kring det?
- Om branden påverkat killar att hamna inom organiserad brottslighet, varför verkar det ha påverkat tjejerna på ett annat sätt?
- Vad gör kvinnorna istället?
- UPPFÖLJNING

Tema 5: Avslutning

- Finns det någonting som du vill tillägga?
- Kan jag få återkomma till dig med ytterligare frågor senare under arbetets gång om jag skulle behöva följa upp något?
- Har du några frågor till mig?

Från tidigare intervjuer:

- Finns inga kvinnor i dessa sammanhang
- Tjejer gör bara saker i bakgrunden
- Tjejen som vittnat som var inblandad genom att ha tipsat
- Tjejen som lurat män till fällor där de mördats
- MC-ledarens fru

7.5 Bilaga 5. Tabell över antal träffar i granskade rapporter

Tabell 1. Sökräffar

Titel	Kvinna	Kvinnor	Flicka	Flickor	Tjej	Flickvän	Syster	Dotter	Mamma	Fru
Polisens rapport om organiserad brottslighet 2015	2	19	0	2	2	0	0	0	0	0
Brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg	7	31	2	0	3	2	0	0	0	1
Narkotikadistributörer – en studie av grossisterna	1	1	0	0	2	2	0	0	0	0
Vart tog alla pengarna vägen?	4	6	0	0	0	13	0	0	0	0
Narkotikabrottslighetens organisationsmönster	4	57	0	5	2	6	0	0	0	8
Lägesbild organiserad brottslighet 2011	0	10	0	2	0	0	0	0	0	0

7.6 Bilaga 6. Förteckning av intervjupersoner

Tabell 2. Intervjupersoner

Namn	Funktion	Typ av intervju
Sven Alhbin	Fd chef för länskriminalpolisen i Västra Götaland, nu expert och pensionär	Informant
Daniel Vesterhav	t.f. enhetschef, Brottsförebyggande rådet	Informant
Thomas Ahlstrand	Vice chefsåklagare, Åklagarmyndigheten	Informant
Bengt-Olof Berggren	Fd chef för kunskapscentrum mot organiserad brottslighet, nu åklagare	Informant
Områdespolisen	Områdespolis i en förort i Göteborg	Informant
Journalisten	Journalist som skrivit om bland annat organiserad brottslighet i Göteborg	Informant
Tjej	Kvinna som dömts i mål gällande organiserad brottslighet	Respondent
Kille 1	Aktiv inom förortsnära organiserad brottslighet i Göteborg	Respondent
Kille 2	Aktiv inom förortsnära organiserad brottslighet i Göteborg	Respondent
Kille 3	Aktiv inom förortsnära organiserad brottslighet i Göteborg	Respondent
Kille 4	Aktiv inom förortsnära organiserad brottslighet i Göteborg	Respondent
Kille 5	Aktiv inom förortsnära organiserad brottslighet i Göteborg	Respondent

7.7 Bilaga 7. Förteckning av domar

Tabell 3. Domar

Dom nr	Brottstyp	Kvinnans rättsliga roll	Ort	Antal tilltalade	Kvinnans relation till andra i brottet
1	Skjutning ⁶	Vittne	Borås	2	Vän till tilltalad
2	Mord, tre fall ⁷	Tilltalad	Uddevalla	5	Sambo med annan tilltalad
3	Bergsjömålet ⁸	Vittne	Göteborg	13	Syster till tilltalad

---

⁶ Målet rör följande brottsrubriceringar: Mord, grovt vapenbrott, grovt narkotikabrott, framkallande av fara för annan, narkotikabrott, vapenbrott, ringa narkotikabrott

⁷ Målet rör följande brottsrubriceringar: Mord och medhjälp till mord, grovt narkotikabrott, narkotikabrott och ringa narkotikabrott, grovt vapenbrott och vapenbrott, framkallande av fara för annan

⁸ Målet rör följande brottsrubriceringar: Försök till mord, grov misshandel, förberedelse till mord, grovt vapenbrott, grov vårdslöshet i trafik, narkotikabrott, olovlig köring, rattfylleri, ringa narkotikabrott, dopningsbrott

7.8 Bilaga 8. Förteckning av rapporter

Tabell 3. Rapporter

Rapport nr	Titel	Avsändare	År
1	Polisens rapport om organiserad brottslighet 2015	Polisen	2015
2	Brottslighet och trygghet i Malmö, Stockholm och Göteborg	Brå	2012
3	Narkotikadistributörer – en studie av grossisterna	Brå	2007
4	Vart tog alla pengarna vägen?	Brå	2007
5	Narkotikabrottslighetens organisationsmönster	Brå	2005
6	Lägesbild organiserad brottslighet 2011	Tullverket	2011

7.9 Bilaga 9. Modell – dimensioner

Figur 2. Idealtypiska dimensioner

	<i>Aktiv</i>	<i>Passiv</i>
<i>Medveten</i>	A	B
<i>Omedveten</i>	C	D

7.10 Bilaga 10. Mönster för praktiska roller i förhållande till dimensioner

Figur 3. Mönster för respektive praktisk roll i förhållande till dimensioner

	A	B	C	D
Ledare	X			
Logistiker	X			
Kurir	X	X	X	X
Förvarare	X	X	X	X
Försäljare	X			
Skyddare	X	X	X	X
Kommunikatör	X	X	X	X
Administratör	X			

7.11 Bilaga 11. Placering av positioner i de övergripande rollerna

Figur 4. Tabell över positioners placering i de övergripande rollerna i figur 1

	Kärna	Andra aktiva	Perifera
<i>A</i>	X	X	
<i>B</i>		X	X
<i>C</i>		X	X
<i>D</i>		X	X

7.12 Bilaga 12. Populärvetenskaplig framställning

Vad gör egentligen kvinnor inom den organiserade brottsligheten? Det är en fråga som få forskare ställt sig, därför finns ingen forskning på ämnet i Sverige. Denna studie har som syfte att undersöka vilka roller kvinnor har inom den organiserade brottsligheten i Sverige. Finns det kvinnor i kriminella nätverks kärnor? Har kvinnor andra aktiva kriminella roller? Finns det kvinnor i periferin?

Organiserad brottslighet är ett begrepp som kan tolkas och definieras på olika sätt, i studien används den definition som Polisen använder, som ursprungligen kommer från EU. Definitionen innebär i korthet att fler än två personer begår kriminella handlingar tillsammans upprepade gånger och att det finns misstankar om grövre brott.

Genom att intervjua experter och personer som är aktiva inom den organiserade brottsligheten, studera domar gällande organiserad brottslighet och granska rapporter om organiserad brottslighet lägger denna studie grunden för en förståelse för ett tidigare utforskat ämne. De experter som intervjuats har yrkesroller som gör att deras kunskap är särskilt relevant för studien, exempelvis finns representanter från Polisen, Brottsförebyggande rådet, Åklagarmyndigheten, Kunskapscentrum mot organiserad brottslighet och en journalist som specialiserat sig på organiserad brottslighet. Av de personer som är verksamma inom den organiserade brottsligheten har fem män och en kvinna intervjuats, de har alla aktuella erfarenheter av kriminalitet kopplad till organiserad brottslighet och berättar om sina upplevelser av dessa erfarenheter. De domar som studerats har hittats genom att det inledningsvis gjorts en gedigen genomsökning av hemsidan Flashback efter intressanta namn och händelser. Efter det har domar begärts ut från tingsrätterna och sedan genomlästs för att urskilja om kvinnor omnämns och har en roll i målet, i slutändan ingår tre omfattande domar i materialet. Rapporterna som genomsökts har hittats genom sökning på relevanta myndigheters hemsidor och genom tips från myndighetspersoner, sex rapporter ingår i studien.

Efter analys av det stora och breda materialet har en modell för förståelse av kvinnors roller inom organiserad brottslighet kunnat skapas. Övergripande har tre typer av roller urskilts; relationella roller, moraliska roller och praktiska roller. De relationella rollerna rör den relation kvinnan har till andra personer inom det kriminella nätverket, exempelvis flickvän, syster, mamma eller annan social relation som inte är familjeband eller vän. Alla kvinnor

inom organiserad brottslighet har en relationell roll till andra i nätverket, sedan kombineras denna roll med en moralisk roll eller en praktisk roll, eller både och. Inom gruppen moraliska roller ryms roller som på olika sätt påverkar den moraliska kulturen hos en individ eller grupp, exempelvis kan det röra sig om att positivt bekräfta kriminella handlingar, stötta en person att lämna en kriminell livsstil eller att påtala heder i en kriminell konflikt och därigenom öka konfliktens omfattning eller hur länge den pågår. Den typ av roll som får mest utrymme i studien är den praktiska rollen. Genom stöd från forskning på andra, närliggande, områden och det som framkommit i intervjuer och annat material har åtta kategorier av praktiska roller skapats; ledare, logistiker, kurirer, förvarare, försäljare, skyddare, kommunikatörer och administratörer. Inom dessa olika kategorier kan en roll vara mer eller mindre aktiv, rollerna kan också vara medvetna eller omedvetna, därför analyseras dessa kategorier utifrån dimensionerna aktiv/passiv respektive medveten/omedveten. Anledningen till att det är intressant att titta på kategorierna av praktiska roller utifrån dimensionerna är att det genom en förståelse för var i dimensionen en kategori kan placeras går att se om rollen kan ingå i ett kriminellt nätverks kärna, om det handlar om andra aktiva eller om det är en perifer roll. Vissa praktiska roller förutsätter aktivt handlande och en medvetenhet kring de kriminella handlingarna, exempelvis en ledande roll, medan andra roller kan positioneras som både aktiva och passiva och även som medvetna eller omedvetna, exempelvis förvarare.

Att kartlägga kvinnors roller i organiserad brottslighet i Sverige på detta sätt kan vara en hjälp för vidare forskning på området. I förlängningen skulle det vara möjligt att använda detta tankesätt i brottsförebyggande arbete, på så sätt kan studien indirekt sägas ha ett brottsförebyggande bidrag såväl som ett vetenskapligt bidrag. En ytterligare nytta med denna studie är att den undersöker just kvinnors kriminalitet och roller inom kriminalitet, vilket är ovanligt. Det är möjligt att studiens resultat också kan vara till nytta för forskning på kvinnors brottslighet inom andra områden. Att det är just kvinnor som studeras kan också ses som ett steg mot ökad jämställdhet, om än ett litet och specifikt steg ändå ett steg.